

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд за присъждане на
образователната и научна степен „Доктор“

на

Андрей Стоянов Стоянов

на тема

**„Приложение на мултидисциплинарен подход за мониторинг и
пространствено-времеви анализ на горска растителност и наводнени
територии на база Дистанционни изследвания“**

Научен ръководител: проф. д-р инж. Румен Недков, доц. д-р Деян Гочев

Област на висше образование: 4. „Природни науки, математика и
информатика, Професионално направление 4.4. „Науки за Земята,
Научна специалност „Дистанционни изследвания на Земята и планетите

Рецензент: проф. д-р физ. инж. Гаро Мардиросян

секция „Дистанционни изследвания и ГИС“ на

Институт за космически изследвания и технологии при БАН (ИКИТ-БАН)

Основание за изготвяне на рецензията

Настоящата рецензия е изготвена в изпълнение на Решение на Научния съвет на ИКИТ-БАН (Протокол № 25/27.04.2022), Заповед № 34/28.04.2022 на Директора на ИКИТ-БАН проф. Георги Желев, Решение на Научното жури (Протокол № 1/11.05.2022) и в съответствие с Чл. 4 на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), чл. 30 от Правилника за неговото прилагане и чл. 6 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в БАН и Чл. 4 и Чл. 32 (1) от ЗРАСРБ.

Формална допустимост

От предоставените материали от Андрей Стоянов, както и от представените за рецензиране и изготвяне на становища Дисертационен труд и Автореферат е видно, че са удовлетворени формалните изисквания и са налице необходимите условия за допустимост и стартиране на процедурата по публична защита на дисертационния труд. Като докторант на задочна форма на обучение същият има 280 кредита и удовлетворява изискуемия минимум от 250 кредита по Кредитната система за обучение на докторанти в БАН!

Кратки биографични данни

Андрей Стоянов е роден на 24.11.1985 г. Завършва Икономически техникум „Проф. Димитър Табаков“ в гр. Сливен, след което получава

бакалавърска степен по специалност „География“ и магистърска степен по „ГИС и картография“ съответно във Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и през 2016 г. в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Зачислен е като задочен докторант в ИКИТ-БАН на 30.06.2016 в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност: Дистанционни изследвания на Земята и планетите.

Представени материали

- Дисертационен труд;
- Автореферат.

Представеният дисертационен труд е структуриран като Въведение, Четири глави, Заключение, Приноси на дисертационния труд, Списък на публикациите, Литература, Списък на използваните съкращения и Благодарности, има общ обем от 97 страници и съдържа 49 фигури, 5 таблици, библиографска справка от 136 заглавия (7 на кирилица и останалите на латиница, както и 10 интернет-ресурса).

Актуалност на темата

Дистанционните аерокосмически технологии се наложиха като ефективно, мащабно и перспективно средство за изследване на различни екосистеми – почвени, водни, горски, геоложки, морски и др. Близо 5 десетилетия около нашата планета кръжат специализирани сателити, предназначени за наблюдение на земните ресурси. За този период от време горските и водни ресурси са подложени на различни антропогенни, биотични и климатични въздействия, което оказва пряко влияние върху естественото им състояние. Съвременните тенденции в мониторинга на околната среда, на базата на аерокосмически данни налага използването и комбинацията на изображения и/или информация от различни диапазони на електромагнитния спектър при решаване на различни проблеми и задачи на редица науки за Земята. Именно това е в основата на работата по дисертационния труд – на базата на дистанционно получени данни да се изследват промените или липсата им в избрани райони с горска растителност и в наводнени участъци. Всичко това показва, че темата на дисертационния труд актуална и перспективна.

Предмет, цели и задачи на дисертационния труд

Предмет на настоящия дисертационен труд е да се направи мониторинг, количествена оценка и анализ на моментното състояние и динамика на два избрани компонента от земната повърхност: растителност и вода за определени времеви периоди на базата на приложената методика за избор и обработка на данни. За конкретни обекти са избрани съответно: за растителност – горската растителност от Природен парк (ПП) „Сините Камъни“

на южния склон на Стара планина до град Сливен и за вода – наводнението на 11.03.2018 при село Брегово по поречието на река Тимок при вливането ѝ в река Дунав. Според мен тестовите участъци са избрани целесъобразно, тъй като са представителни и за двете изследвани територии.

Основната цел на дисертационния труд е да се приложи разработената и предложена методика за получаване на предимствата на различни типове данни от дистанционни изследвания (ДИ), в различни спектрални диапазони и ортогонална трансформация ТСТ на сегментирани сателитни данни и съответно да се интегрират и използват по по-достъпен начин за нуждите на интерпретацията и анализа на сателитни изображения.

За постигане на тази цел докторантът си е поставил 5 задачи – избор на обекти и тестови участъци, подбор на сателитни изображения с различни спектрални и времеви характеристики, прилагане на съответните методи за обработката им, интерпретация, сравнителен анализ и верификация на получените резултати. Според мен задачите са адекватни на поставената цел.

Познаване на проблема

Дисертантът познава много добре проблема, което става очевидно от цялостния прочит на дисертационния труд – като се почне от прегледа и анализа на досегашните изследвания и се стигне до творческото и адекватно използване на литературните източници.

Обща характеристика на дисертационния труд

В Глава 1 дисертантът очертава актуалността на проблема, прави анализ на литературния обзор включващ анализ на използваните методи и данни от дистанционни изследвания – оптичните данни от сателита „Sentinel-2“ и SAR (Радар със синтезирана апертура) данните от „Sentinel-1“, същност и използване на Ортогонална Трансформация (ТСТ), вегетационния индекс на база съотношение RVI.

В тази глава са дискутирани предметът, целите и задачите на изследването, което съм коментирал по-горе.

Глава 2 е посветена на местоположението и описанието на физико-географските характеристики на изследваните обекти – кратка характеристика на горската растителност на територията на ПП „Сините камъни“ със съответните сателитни изображения и карти на релефа и на растителността, както и съответно за втория избран за изследване обект.

В тази глава са разгледани и някои теоретични въпроси от спектралните отразителни характеристики на водата. Обсъдени са същността на ортогоналната трансформация, спектралните вегетационни индекси на базата на отразителните характеристики и др.

В Глава 3, озаглавена „Методика за мониторинг и пространствено-времеви анализ на динамиката на горска растителност и наводнени територии. Избор на

данни. Вегетационни индекси. ТСТ“ се разглежда структурата на приложената методика за мониторинг и пространствено-времеви анализ на динамиката на горската растителност, включваща използване на обработени оптични данни за различни моменти от време.

Използваната методика за мониторинг и оценка на състоянието на териториите, засегнати от проливни дъждове и предизвиканите от тях високи водни нива на реките, включва: комбиниране на различни обработени оптични (Sentinel-2 – MSI) и радарни сателитни изображения (SAR-Sentinel-1) и приложение на Ортогонална Трансформация за получаването на ТСТ компонента – „мокrost“ от засегнатата от наводнението територия за избрани 5 момента от време през 2017 и 2018 г. Това позволява проследяването на динамиката на речните води, съответно промените в околната среда. Използвани сателитни изображения от „Sentinel-1“ и „Sentinel-2“ са от програмата „Коперник“ на Европейската космическа агенция. Коментирани са и използваните методи за обработка на сателитни изображения и съответните индекси и индикатори.

В тази глава най-добре се демонстрират познанията на дисертанта, способността му да обработва и осмисля големи масиви от данни, да се ориентира правилно в трендовете и да извлича в максимална степен полезната информация за решаване на поставените задачи, което дава възможност за приложението в практиката.

В Глава 4 се прави анализ на получените резултати, най-напред за горската растителност и след това за засегнатите от наводнението по река Тимок територии. Това е най-обемистата глава и по същество е основната в дисертационния труд. Включени са карти и анализи за двата изследвани обекта, показващи настъпилите промени в горската растителност на ПП „Сините камъни“ и характеристиките на водният компонент в изследвания участък на река Тимок за различни периоди от време.

Тук се вижда, че използваният подход е ефективен за провеждане на изследвания в краткосрочни периоди от време, т.е. позволява фиксирането на динамиката на растителността в много кратки интервали от време.

В Заключението дисертантът обобщава, че чрез приложения комбинативен подход за обработка на сателитни изображения от оптичния и микровълновия диапазон на електромагнитния спектър, и генерираните компоненти на ТСТ – яркост, зеленост и мокrost, се дава възможност да се направят някои изводи за настъпилите промени на компонентите от земната повърхност в избраните територии на изследване. Приложената методология и получените резултати дават възможност да се извърши оценка, анализ и мониторинг на горската растителност и проследяване на нейната динамика на територията от ПП „Сините Камъни“. Използването на NDGI (Normalized Difference Greenness Index) и компонента ТСТ (Tasseled Cap Transformation) –

Greenness дават по-добра прецизност и детайлност за проследяване на промените настъпили през даден период от време, вследствие на антропогенни дейности, естествени биологични и климатични процеси. Приложената методология може да бъде интегрирана при решаването на редица задачи и въпроси свързани с управлението и мониторинга на горските ресурси, инвентаризацията на горите, тяхната защита, тяхното екологично опазване за бъдещи поколения, за превенция и за защита от природни бедствия.

Дисертационният труд е оформен добре, повечето от фигурите са цветни което сполучливо илюстрира и допълва текста. Приложеният Списък на приетите съкращения улеснява четенето и възприемането на текста. Добро впечатление прави обозначаването на дименсиите чрез системата SI (Международна система единици), нещо което все още се прави неправилно не само в дисертационните трудове.

Публикации

Дисертантът е представил общо 4 публикации, в които са отразени и апробирани резултатите от изследванията по дисертационния труд. Една от тях е самостоятелна, а останалите са със съавтори. Три от публикациите са в сборници от международни научни конференции, а една е в научно списание. Всички публикации са на английски език. Поради това приемам, че резултатите от изследванията по дисертационния труд са достатъчно известни на колегиалната общност в специалността.

Няма данни за цитирания на публикациите.

Автореферат

Авторефератът с обем 51 страници отразява правдиво съдържанието на дисертационния труд и дава достатъчно добра представа за него. Сравнително големият му обем се дължи на големия брой карти, включени в него.

Приноси

Дисертантът е формулирал 4 приноса, с които съм съгласен, приемам и ги определям като научно-приложни и приложни. Забележката ми е по отношение на претенцията в Приноса № 4, че „... за пръв в литературата са въведени наименованията на ТСТ-компонентите greenness и wetness“. Не е необходимо въвеждане на нови наименования, тъй като в българския език има съответните наименования „степен на зеленина“ и „влажност“. И в други мои рецензии съм обръщал внимание на млади колеги, че преди да правят механичен превод от англоезична литература трябва да се запознаят със специализираната българска такава.

Общо впечатление от дисертационния труд

Общото впечатление от дисертационния труд е много добро. В него проличават познанията и възможностите на дисертанта за самостоятелно създаване, изпитване и прилагане на използваната методология, както и

откриването и отстраняването на трудни елементи при интерпретация на получаваните резултати. Пролічвава и неговото умение да борави с модерни технологии за дистанционно изследване и с ефикасен софтуер.

Дисертационният труд лично дело ли е на автора?

От цялостния анализ на материалите по дисертационния труд може да се заключи категорично, че той е лично дело на автора и няма никакви данни за плагиатство.

Съвместни публикации

Нямам съвместни публикации с дисертанта.

Не съм свързано с него лице по смисъла на п. 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ.

Използване на резултатите от дисертационния труд

Най-общо резултатите от изследванията в дисертационния труд могат да бъдат използвани ефективно от заинтересовани ведомства и фирми при взимане на решения при оценка на състоянието на природни обекти и екосистеми и за управление на процесите в тях. Приложената методология може да бъде интегрирана при решаването на редица задачи свързани с мониторинга и управлението на горските ресурси, инвентаризацията на горите, тяхната защита и тяхното екологично опазване.

А конкретно използваният комплексен подход за обработка на данни от сателитните апаратури SAR и MSI, генериране на компонентите на ТСТ – яркост, зеленост и мокрост и получените резултати позволяват мониторинг, количествена оценка и определяне на територията на наводнението на река Тимок, оценяване на негативните последиствия, настъпили в дадения район върху компонентите на околната среда, както и проследяване оттока на придошлите води за избран времеви период. Приложеният комплексен подход може да бъде използван като помощно средство, съответно от институциите и ведомствата, свързани с управление и мониторинг на води, и превенция и защита от природни бедствия.

Забележи и препоръки

В предварителната си рецензия при обсъждането на дисертационния труд имах няколко забележки и препоръки, почти всички от които са взети предвид при окончателния му вариант.

Сега забележките ми са:

Основната ми забележка е формулирана в точка „Приноси“ на настоящата рецензия.

Дисертантът да обърне внимание на разликата между „Метод“, „Методика“ и „Методология“.

Забелязват се няколко правописни и пунктоационни грешки, което е абсолютно пренебрежимо на фона на, за съжаление, все по-ниската грамотност на младата част на нашето общество.

Тези несъществени пропуски и грешки в никакъв случай не намаляват стойността и приносите на дисертационния труд.

Заключение

Оценката ми за представения дисертационен труд "Приложение на мултидисциплинарен подход за мониторинг и пространствено-временен анализ на горска растителност и наводнени територии на база дистанционни изследвания" е положителна, тъй като той освен всичко казано по-горе отговаря и на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника на БАН, поради което убедено предлагам на уважаемите членове на Научното жури, на което имам честта да съм председател, да се присъди на маг. Андрей Стоянов Стоянов образователната и научна степен „Доктор“ в Област на висше образование 4. „Природни науки, математика и информатика“, Професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, Научна специалност „Дистанционни изследвания на Земята и планетите“.

София,
03.06.2022

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. Г. Мардиросян)

